

За издавача
Проф. др Ивана Живанчевић-Секеруш, декан
Протојереј Стевица Илић, архијерејски намесник бачкопаланачки

Програмски одбор
Његово Преосвештенство Епископ новосадски и бачки др Иринеј
Проф. др Светозар Бошков, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет
Научни саветник др Бојан Димитријевић, Институт за савремену историју
Проф. др Борис Стојковски, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет
Проф. др Ђура Харди, Универзитет у Новом Саду, Филозофски факултет

Организациони одбор
Протојереј Стевица Илић
Проф. др Светозар Бошков
Научни сарадник др Немања Девић
Научни сарадник др Предраг М. Вајагић
Протојереј Предраг Милутин
Протонамесник Новица Ракић
Протонамесник Зоран Регодић
Презвитер Радован Маљковић

Издавач:
Филозофски факултет у Новом Саду
Православна Епархија бачка, Црквена општина Бачка Паланка

Дизајн корица:
Јована Дивљан Панин

Прелом:
Проф. др Светозар Бошков

Лектура:
Организациони одбор научног скупа

Секретар
Јелена Тривунић Малешевић

ISBN 978-86-918905-7-5
ISBN 978-86-6065-724-6

ПРАВОСЛАВНА ЕПАРХИЈА БАЧКА
ЦРКВЕНА ОПШТИНА БАЧКА ПАЛАНКА

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ОДСЕК ЗА ИСТОРИЈУ
ЦЕНТАР ЗА ИСТОРИЈСКА ИСТРАЖИВАЊА

ИНСТИТУТ ЗА САВРЕМЕНУ ИСТОРИЈУ
БЕОГРАД

Научни скуп

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
ИЗАЗОВИ И ИСКУШЕЊА КРОЗ ИСТОРИЈУ

Бачка Паланка, 22-23. октобар 2022.

КЊИГА САЖЕТАКА

Бачка Паланка – Нови Сад
2022

Петар РИСТАНОВИЋ
Институт за српску културу Приштина-Лепосавић
petar.ristanovic@gmail.com

АПЕЛ ЗА ЗАШТИТУ СРПСКОГ ЖИВЉА И ЊЕГОВИХ СВЕТИЊА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ 1982. ГОДИНЕ

Сажетак:

Апел 21 свештеника и монаха Српске православне цркве у коме је затражена заштита српског становништва и верских објеката на Косову и Метохији остао је на маргинама историјских истраживања иако је његов утицај на развој косовске кризе био дубок и дугорочан. У апелу упућеном Председништву СФРЈ, Председништву СР Србије, Скупштини СР Србије и Св. Архијерејском Синоду за Св. Архијерејски Сабор у априлу 1982. године потписници су се успротивили дугогодишњем ставу да СПЦ сме да се оглашава само о духовним питањима. Стање у покрајини су упоредили са Косовском бојем, положај Срба са најмрачнијим временима ропства под Турцима и закључили да се на Косову над Србима одвија „геноцид“. Апел је тако имао двоструки утицај – означио је почетак јавног ангажмана СПЦ на косовском питању и био први документ у коме је ситуација у покрајини описана са речју „геноцид“. Рад ће бити написан на основу необјављене и објављене архивске грађе, периодике и релевантне литературе.

Кључне речи:

Косово и Метохија, косовско питање, Српска православна црква, геноцид

Раде РИСТАНОВИЋ
Институт за савремену историју, Београд
raderistanovic@hotmail.com

Милутин ЖИВКОВИЋ
Институт за савремену историју, Београд
mzivkovickv@gmail.com

СВЕШТЕНСТВО СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ НА УДАРУ ОДЕЉЕЊА СПЕЦИЈАЛНЕ ПОЛИЦИЈЕ УПРАВЕ ГРАДА БЕОГРАДА 1941–1944.

Сажетак:

Српска православна црква током Другог светског рата, као и у претходним турбулентним историјским периодима, поделила је судбину свога народа. На многим окупираним деловима територије Краљевине Југославије свештенство и монаштво убијано је и прогањано, а имовина СПЦ уништана и конфискована. На територији под управом Војног заповедника за Србију ситуација није била у тој мери алармантна али је немачки окупатор на СПЦ, као једног од главних стубова српске националне свести, гледао са великим неповерењем. Патријарх је заточен, а на црквени врх вршен је константни притисак да помогне колаборационистичкој управа да оствари већи кредибилитет у народу и укључи се у борбу против комунистичког покрета отпора. Митрополит Јосиф и други црквени великодостојници одолели су притиску и чврсто се држали став да СПЦ мора да остане изван политике. На другој страни појединци унутар цркве активно су се укључили или помагали напоре покрета отпора. Под оваквим околностима полицијске и безбедносне структуре окупационе и колаборационистичке управе имале су задатак да помно прате активности свештенства СПЦ. Службеници Одељења специјалне полиције Управе града Београда били су упслени на овом задатку. Ово одељење, које је у суштини била политичка полиција, био је навећи ослонац окупатора у борби против комунистичког покрета отпора. У сегменту сузбијања деловања и хапшења припадника Југословенске војске у отаџбини показивали су намерну индолентност, која је долазила као плод чињенице да су илегално били део или симпатисали овај покрет отпора. Аутори ће у овом раду, кроз анализу личних досијеа, настојати да изврше историографску реконструкцију полицијске обраде Одељења специјалне полиције над свештеницима СПЦ. Настојаћемо да извршимо квантификацију броја ухапшених, као и да укрштајући податке из досије са књигама заточеника Концентрационог логора Бањица расветлимо њихову даљу судбину.

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

271.222(497.11)-9(048.3)

НАУЧНИ скуп Српска православна црква: изазови и искушења кроз историју (2022 ;
Бачка Паланка)

Књига сажетака / Научни скуп "Српска православна црква: изазови и искушења кроз
историју", Бачка Паланка, 22-23. октобар 2022. - Нови Сад : Филозофски факултет ;
Бачка Паланка : Православна Епархија бачка, Црквена општина Бачка Паланка, 2022
(Бачка Паланка : Атом). - 56 стр. ; 21 см

Тираж 100.

ISBN 978-86-6065-724-6 ; ISBN 978-86-918905-7-5

а) Српска православна црква -- Историја -- Апстракти

COBISS.SR-ID 77570569
